

Doğu Üniversitesi Matematik Kulübü

Matematik Bireysel Yarışması 2004

Soru ve Yanıtlar

Soru 1. $(5 + \sqrt{52})^{-1/3} + (5 - \sqrt{52})^{-1/3} = ?$

Çözüm : $a = \sqrt[3]{5 + \sqrt{52}}$ ve $b = \sqrt[3]{5 - \sqrt{52}}$ olsun.
İstenilen toplam

$$\frac{1}{a} + \frac{1}{b} = \frac{a+b}{ab}$$

olur. Oysa $ab = -3$ olduğundan ve $(a+b)^3 = a^3 + 3ab(a+b) + b^3 = 10 + 3(-3)(a+b)$ eşitliğinden, $(a+b)^3 = 10 - 9(a+b)$ çıkar ve tek çözüm olarak $a+b = 1$ bulunur. Öyleyse,

$$\frac{1}{a} + \frac{1}{b} = \frac{a+b}{ab} = -\frac{1}{3}$$

Soru 2. İki basamaklı ab doğal sayısı için,

$\sqrt{a \cdot b - 8 \cdot a}$
bir pozitif tamsayı oluyorsa, ab doğal sayısı hangi değerleri alabilir?

Çözüm: $n \in \mathbb{Z}^{>0}$ olmak üzere

$$\sqrt{a \cdot b - 8 \cdot a} = n$$

diyelim. O halde $a(b-8) = n^2$ olmalıdır. Buradan da $b = 9$ ve $a = n^2$ bulunur. Demek ki $ab = 19, 49$ ve 99 istenilen doğal sayılardır.

Soru 3. $x^2 + 4y^2 = 2x$ ve $xy = y$ sisteminin çözüm kümesi nedir?

Çözüm: $xy = y$ olduğundan $y = 0$ ya da $x = 1$. Eğer $y = 0$ ise $x^2 = 2x$ ve $x = 0, 2$. Eğer $x = 1$ ise $4y^2 = 2x - x^2 = 2 - 1 = 1$ ve $y = \pm 1/2$. Çözüm kümesi $\{(0, 0), (2, 0), (1, 1/2), (1, -1/2)\}$ 'dir.

Soru 4. $2x^4 + ax^3 + bx^2 + cx + 20 = 0$ denkleminin üç kökü $x_1 = 1, x_2 = 2$ ve $x_3 = 5$ ise, $b + c$ toplamı kaçtır?

Çözüm: $x_1 x_2 x_3 x_4 = 20/2 = 10$ olduğundan, $x_4 = 10/10 = 1$ 'dir. Demek ki

$$-a/2 = x_1 + x_2 + x_3 + x_4 = 1 + 2 + 5 + 1 = 9$$

ve $a = -18$. Denkleminde $x = 1$ konulursa

$$2 + a + b + c + 20 = 0,$$

yani $b + c = -4$ bulunur.

Soru 5. $\{1, 2, 3, \dots, 99, 100\}$ kümesinin n elemanlı her altkümesinde farkı 9 olan en az iki eleman bulunması için n sayısı en az kaç olmalıdır?

Çözüm: İçinde x ve $x + 9$ gibi iki sayı bulunan $\{a_1, a_2, \dots, a_n\}$

kümesi için

$$\{a_1, a_2, \dots, a_n\} \cap \{a_1+9, a_2+9, \dots, a_n+9\} \neq \emptyset$$

olmalıdır. Bunu garantileyebilmek için ise

$$n + n - 1 \geq 100 + 9 = 109,$$

yani $n \geq 55$ olmalıdır. Bu koşul yeterlidir de: $i = 0, 1, 2, 3, 4, 5$ için, $18i + 1$ ile $18i + 9$ arasındaki sayılar kümesinin 54 tane elemanı vardır ve herhangi iki elemanın arasındaki fark 9 olamaz.

Soru 6. $50! + 7^{133}$ sayısının 25'e bölümünden elde edilen kalan nedir?

Çözüm: $7^2 = 49 \equiv -1 \pmod{25}$ ilişkisinden

$$50! + 7^{133} \equiv 0 + 7(-1)^{66} \equiv 7 \pmod{25}$$

bulunur.

Soru 7. 1'le başlayan, iki rakamı aynı ve diğerleri farklı olan kaç tane dört basamaklı sayı vardır?

Çözüm: $1xxy, 1xyx, 1xyy, 1xyl, 1xly, 11xy$ şeklindeki her sayıdan $9 \times 8 = 72$ tane vardır. O halde $6 \times 72 = 432$ sayı vardır.

Soru 8. Sadeleştirilemeyen kesir olarak $a/20$ şeklinde yazılan, 1'den küçük pozitif kesirli sayıların toplamını bulunuz.

Çözüm: a sayısı $\{1, 2, \dots, 19\}$ kümesinden seçilmeli. Buna göre toplam

$$(1 + 3 + 7 + 9 + 11 + 13 + 17 + 19)/20 = 4$$

bulunur.

Soru 9. Çarpımları 1 olan x, y, z pozitif gerçel sayılarının

$$x + 1/z = 5,$$

$$y + 1/x = 29$$

eşitliklerini sağladığı bilindiğine göre $z + 1/y$ değeri kaçtır?

Çözüm: $1/z = 5 - x, y = 29 - 1/x$ olur. Buradan $x(29 - 1/x) = xy = 1/z = 5 - x$ çıkar ve denklem çözüldüğünde de $x = 1/5, y = 24, z = 5/24$ ve $z + 1/y = 1/4$ bulunur.

Soru 10. k ve n pozitif tamsayıları için
 $k \cdot n! = ((3!)!)! / 3!$

ise $k + n$ sayısının en küçük değeri kaçtır?

Çözüm: $((3!)!)! = (6!)! = 720!$ olduğundan,
 $k \cdot n! = 720! / 3! = (719!)(720/3!) = 120 \cdot 719!$

yani $n = 719$ ve $k = 120$ seçebiliriz. Böylece

$$k + n = 719 + 120 = 839$$

olur. Diğer seçimler $k + n$ sayısını büyütür.

Soru 11. $3^a = x$, $5^a = y^{-1}$ ve $675^{-a} = x^n y^m$ ise $n + m$ kaçtır?

Çözüm: Verilenden

$$x^n y^m = 675^{-a} = (3^3 5^2)^{-a} = (3^a)^{-3} (5^a)^{-2} \\ = x^{-3} (y^{-1})^{-2} = x^{-3} y^2$$

bulunur. Buradan da $n + m = -3 + 2 = -1$ bulunur.

Soru 12. Düzgün bir altıgenin köşeleri yarıçapı 3 cm olan çemberin üzerindedir. Bu köşelerden iki tanesi seçildiğinde aralarındaki uzaklığın 3 cm olma olasılığı nedir?

Çözüm: Altıgenin köşeleri A, B, C, D, E, F olsun. O zaman $|AB| = |BC| = |CD| = |DE| = |EF| = |FA| = 3$ cm.'dir. Böylece istenilen olasılık

$$\frac{6}{\binom{6}{2}} = \frac{6}{15} = \frac{2}{5}$$

bulunur.

Soru 13. A, B, C pozitif tamsayılar olmak üzere $4C = 7A$ ve $5A = 3B$ ise $A + B + C$ toplamının en küçük değeri nedir?

Çözüm: Verilenden $20C = 35A = 21B$ çıkar.

Demek ki $2^2 \cdot 5 \cdot C = 5 \cdot 7 \cdot A = 3 \cdot 7 \cdot B$. Ayrıca

$$\text{okek}(2^2 \cdot 5, 5 \cdot 7, 3 \cdot 7) = 2^2 \cdot 3 \cdot 5 \cdot 7 = 420.$$

Bunlardan

$$A = 420/35 = 12,$$

$$B = 420/21 = 20,$$

$$C = 420/20 = 21$$

ve $A + B + C = 12 + 20 + 21 = 53$ çıkar.

Soru 14. $25 + 25x - x^2 - x^3 > 0$ eşitsizliğini sağlayan pozitif tamsayıların toplamı kaçtır?

Çözüm: $x^3 + x^2 - 25x - 25 = (x+1)(x+5)(x-5)$

< 0 olacağından, çözümler

$$(-\infty, -5) \cup (-1, 5)$$

kümesindedir. Çözüm kümesi içinde pozitif tamsayılar ise $x = 1, 2, 3$ ve 4 olacaktır. Böylece aranan toplam 10 bulunur.

Soru 15. a, b, c pozitif tamsayılardır.

$$a/8 = 6/b = c$$

olduğuna göre a 'nın alacağı en büyük değer için $a + b + c$

toplamı kaç olur?

Çözüm: $a/8 = 6/b = c$ eşitliklerinde a 'nın alabileceği en büyük değer, b 'nin alabileceği en küçük değerle hesaplanabilir. $b = 1$ alındığında $a = 48$ ve $c = 6$ bulunur. Böylece $a + b + c = 48 + 6 + 1 = 55$.

Soru 16. m, n sayıları

$$mn + m + n = 71 \text{ ve } m^2n + mn^2 = 880$$

eşitliklerini sağlayan pozitif tamsayılardır. $m^2 + n^2$ kaçtır?

Çözüm: $s = m + n$, $p = nm$ alalım. $sp = 880$ ve $s + p = 71$ olduğundan, s ve p sayıları

$$x^2 - 71x + 880 = 0$$

denkleminin kökleridir. Demek ki

$$\{s, p\} = \{16, 55\}.$$

Eğer $p = 55$, $s = 16$ ise kolaylıkla $m = 5$ ve $n = 11$ bulunur. $s = 55$, $p = 16$ ise çözüm vermez. Böylece $m^2 + n^2 = 5^2 + 11^2 = 146$ çıkar.

Soru 17. Kaç tane pozitif k tamsayısı için $EKOK(6^6, 8^8, k) = 12^{12}$ olur?

Çözüm: $12^{12} = 2^{24} 3^{12}$, $6^6 = 2^6 3^6$ ve $8^8 = 2^{24}$ olduğundan, $k = 2^a 3^b$ şeklinde olmalı. a sayısı 0, 1, ..., 24 değerlerini alabilir ama $b = 12$ olmalıdır. Böylece koşulu sağlayan 25 tane k sayısının bulunduğu görülür.

Soru 18. Üç pozitif tamsayının çarpımı bu sayıların toplamının 6 katıdır. Bu tamsayılardan birinin diğer ikisinin toplamı olduğu bilindiğine göre, bu üç sayının birbirinden farklı tüm çarpımlarının toplamı kaçtır?

Çözüm: Tam sayılar a, b ve $a + b$ olsun. O halde $ab(a+b) = 12(a+b)$. Buradan da $ab = 12$ bulunur. Öyleyse $\{a, b\} = \{1, 12\}, \{2, 6\}$ ya da $\{3, 4\}$ olacaktır. Dolayısıyla $ab(a+b) = 156, 96$ veya 84 ve bunların toplamı olarak $156 + 96 + 84 = 336$ bulunur.

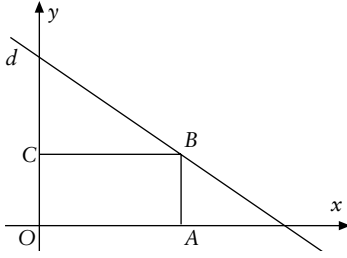
Soru 19. Gerçel sayılardan tamsayılara f fonksiyonu $n < x \leq n+1$, $n \in \mathbb{Z}$ için $f(x) = n+1$ olarak tanımlanıyor. Kaç tane $n < 500$ pozitif tamsayısı için $f(\log_2 n)$ pozitif çift sayıdır?

Çözüm: $2^{2k-1} < n \leq 2^{2k}$ için $f(\log_2 n) = 2k$ olacağı için istenen sayı $(2^8 - 2^7) + (2^6 - 2^5) + \dots = 2^7 + 2^5 + 2^3 + 2^1 = 170$ tir.

Soru 20. 20×5^a sayısının pozitif bölenleri sayısı 27 ise a kaçtır?

Çözüm: $20 \cdot 5^a = 2^2 \cdot 5^{a+1}$ olduğundan $3(a+2) = 27$, buradan da $a = 7$ bulunur.

Soru 21. Aşağıdaki şekildeki $OABC$ dikdörtgeninin B köşesi, denklemi $y = -x/4 + 4$ olan d doğrusu üzerindedir. $OABC$ dörtgeninin çevresi 20 cm ise alanı kaç cm^2 dir?

Çözüm: $OA = x$ olsun. O halde $20 = \text{Ç}(OABC) = 2(x+y) = 2x - x/2 + 8$ ve $x = 8$ 'dir. Buradan da $A(OABC) = xy = 8(-8/4 + 4) = 16$ bulunur.

Soru 22. x ve y gerçel sayıları

$$\log_8 x + \log_4 (y^2) = 5$$

ve

$$\log_8 y + \log_4 (x^2) = 7$$

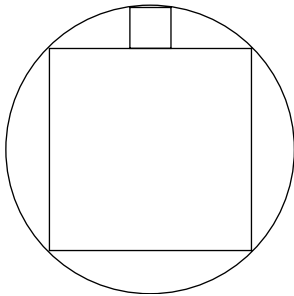
denklemlerini sağladığına göre, xy çarpımı kaçtır?

Çözüm: Birinci denklemden

$$5 = \log_8 x + \log_4 y^2 = (1/3)\log_2 x + \log_2 y = \log_2 (x^{1/3}y)$$

çıkarak, yani $x^{1/3}y = 2^5 = 32$. Benzer şekilde $xy^{1/3} = 2^7 = 128$ bulunur. Buradan da $xy = 2^9 = 512$ çıkar.

Soru 23. Aşağıdaki şekildeki büyük karenin alanı küçüğünün alanının kaç katıdır?

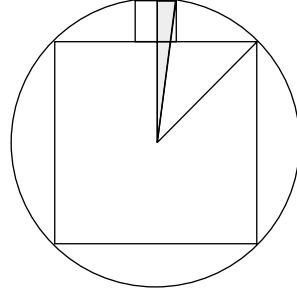
Çözüm: Büyük karenin bir kenarı 2, küçüğünün kenarı $2x$ olsun. O zaman çemberin çapı $\sqrt{2}$ 'dir. Dolayısıyla aşağıdaki şekildeki gri dik üçgenden

$$(1 + 2x)^2 + x^2 = 2$$

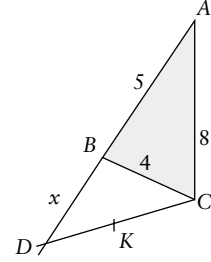
çıkarak, yani

$$5x^2 + 4x - 1 = 0 \text{ ve } x = 1/5.$$

Büyük karenin alanının küçük karenin alanına oranı $(2/2x)^2 = 25$ 'tir.

Soru 24. K noktası şekildeki ABC üçgeninin dış teğet çemberinin merkezidir. $|AB| = 5$ cm, $|BC| = 4$ cm ve $|AC| = 8$ cm ise CK 'yle AB 'nin kesişim noktası olan D noktası için, $|CD|$ kaç cm'dir?

Çözüm: DC doğrusu ABC üçgeninin C köşesi-

$$\frac{x}{x+5} = \frac{4}{8}$$

nin dış açıortayıdır ve buna göre

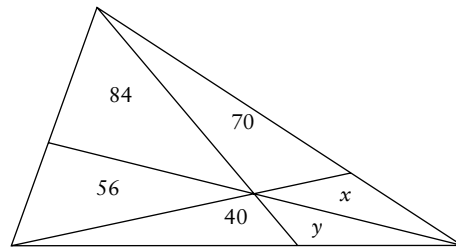
olur ve buradan da $x = 5$ bulunur. Kenarortay ba-

$$4^2 = \frac{|CD|^2 + 8^2}{2} - \frac{100}{4}$$

ğıntısından

elde ederiz ve yanıt $|CD| = 3\sqrt{2}$ çıkar.

Soru 25. Bir üçgenin içinde bir nokta alınıyor ve üçgenin köşelerinden bu noktadan geçen doğrular çiziliyor, böylece üçgen 6 parçaya bölünüyor. Parçaların alanları aşağıdaki şekildeki gibi 35, 56,

70, 84, x ve y olduğuna göre, x/y kaçtır?

Çözüm: $x \cdot 40 \cdot 84 = y \cdot 70 \cdot 56$ olduğundan,

$$x/y = 7/5$$

bulunur.

Soru 26. Bir d rakamı için

$$0,d25d25d25\dots = n/810$$

olduğu bilindiğine göre, n pozitif tamsayısının değeri kaçtır?

Çözüm: $n/810 = 0,d25d25 = d25/999$ olduğundan

$$n = (810/999)(d25) = (30/37)(d25).$$

Buradan da $37n = 3000d + 750$ ve

$$3d + 10 \equiv 0 \pmod{37}$$

bulunur. Böylece $d = 9$ ve $n = 750$ olur.

Soru 27. $1 - x + x^2 - x^3 + \dots + x^{16} - x^{17}$ polinomunda $x = y - 1$ dönüşümü kullanıldığında y^2 teriminin katsayısı ne olur?

Çözüm: $p(x) = 1 - x + x^2 - x^3 + \dots + x^{16} - x^{17} = (1 - x^{18})/(1 + x)$ şeklinde yazıldığında $x = y - 1$ kullanılarak

$$p(x) = \frac{1 - x^{18}}{1 + x} = \frac{1 - (y - 1)^{18}}{y}$$

buradan da y^3 teriminin katsayısı

$$\binom{18}{3} = \frac{18!}{15!3!} = 816$$

bulunur.

Soru 28. $2y - (3a - 1)x + 5 = 0$ doğrusuyla $3y + 3ax + 2 = 0$ doğrusunun dik kesişmesi için a 'nın alacağı değerler toplamı nedir?

Çözüm: Doğrular

$$y = (3a - 1)x/2 - 5/2$$

ve

$$y = -ax - 2/3$$

şeklinde yazıldığında $m_1 = (3a - 1)/2$ ve $m_2 = -a$ olduğu görülür. Doğruların dik olması istendiğinden

$$(3a - 1)(-a)/2 = m_1 m_2 = -1$$

yani

$$0 = 3a^2 - a - 2 = (3a + 2)(a - 1)$$

dır. Buradan da $a_1 + a_2 = -2/3 + 1 = 1/3$ bulunur.

Soru 29. $(x - 2)^2 + (y - 3)^2 = 9$ çemberine dışındaki $P(5,7)$ noktasından çizilen teğetlerin değme noktaları T_1 ve T_2 ise $|T_1 T_2|$ kaç br'dir?

Çözüm. Bir sonraki şekilden takip edin. $t = |T_1 T_2|/2$ olsun.

$$|T_1 P|^2 + 3^2 = |PM|^2 = (5 - 2)^2 + (7 - 3)^2$$

eşitliğinden $|T_1 P| = 4$ bulunur ve aynı eşitlikten

$$|PM| = (4^2 + 3^2)^{1/2} = 5$$

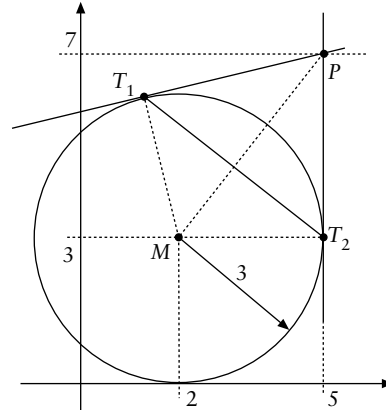
çıkılır. Öte yandan $T_1 P M$ dik üçgeninden dolayı,

$$t/3 = |T_1 P|/|PM| = 4/5$$

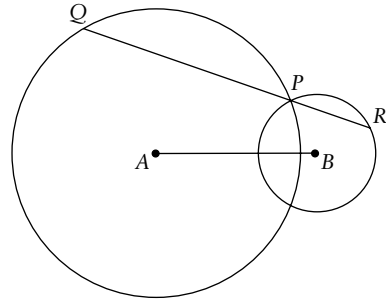
tür. Dolayısıyla $t = 12/5$ bulunur. Buradan da

$$|T_1 T_2| = 2t = 24/5$$

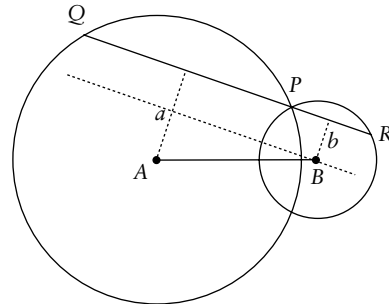
bulunur.

Soru 30. Merkezleri A ve B , yarıçapları sırasıyla 8 ve 6 olan çemberlerin merkezlerinin uzaklığı 12 ve bunların bir P kesim noktasından geçen ortak QR kirişi için $|QP| = |PR|$ 'dir. $|QR|$ uzunluğu kaç birim olmalıdır?

Çözüm: $|QR| = 2x$ diyelim. A ve B 'den QP ve PR 'ye indirilen dikmelerin uzunlukları sırasıyla a ve b olsun. B 'den QR 'ye paralel çizildiğinde oluşan

dik üçgen $x^2 + (a - b)^2 = 12^2$ ve

$$a^2 = 64 - (x/2)^2,$$

$$b^2 = 36 - (x/2)^2$$

bulunur. Son iki denklemden $a^2 - b^2 = 28$ ve $x^2 = 200 - 2(a - b)^2$ çıkar. Bu son denklemden ve $x^2 + (a - b)^2 = 12^2$ denkleminde biraz hesapla $(a + b)^2 = 56$ bulunur. Bu ve $a^2 - b^2 = 28$ denklemlerinden $a - b = \sqrt{14}$ çıkar, buradan da $x = \sqrt{130}$. ♣